

Forum

Gyógyszerészet 18 381—382. 1974.

GONDOLATOK A GYÓGYSZERÉSZET NÉHÁNY IDŐSZERŰ SZAKMAPOLITIKAI KÉRDÉSÉRŐL

DR. STENSZKY ERNŐ

Lapunk 1974. júniusi számában közöltük Rázsó Istvánnak, a Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központja igazgatójának válaszait, a szerkesztő bizottságunk által összeállított szakmapolitikai jellegű kérdésekre. Ezek megfogalmazásában természetesen figyelembe vettük a fővárosi gyógyszertár-hálózatának és a fővárosi gyógyszerészeknek speciális, az ország egyéb területeitől eltérő helyzetét. Annak érdekében, hogy mindnyájunkat érintő problémákról, a megoldásra vonatkozó elképzelésekről átfogóbb kép alakulhasson ki, kérdéseinket — némi módosítással — feltettük néhány megyei gyógyszertárközpont vezetőjének is. A válaszokat e számtól kezdve folyamatosan közöljük.

*
Egyre teljesebbé formálódó társadalmi rendszerünkben az egyes szakmák szinte automatikusan kénytelenek alkalmazkodni az aktuális körülményekhez és követelményekhez. Ez az alkalmazkodás, útkeresés tapasztalható a gyógyszerészet területén is; keresve a lehető legmegfelelőbb módot és formát a jelen és jövő megnövekedett feladatainak ellátására. Az a hullám, amely különösen a felsőfokú képzéshez kötött szakmákat érintette, elérte és ma már új szemlélet formálására és elfogadására kényszeríti a gyógyszerészetet is. Az a mennyiségben és minőségben megnövekedett gyógyszerészeti feladat, amely a szocialista egészségügyi ellátás szerves része, ma már nehezen látható el a 25—30 évvel ezelőtti szemlélettel, létszámmal és nem látható el szűk, korszerűtlen gyógyszertárakkal.

Megváltozott a gyógyszerészettel szemben támasztott szakmai és társadalmi igény. Az új igényt — és ezzel együtt a gyógyszerész szerepét — a fejlődő természettudományok, a társadalmi elvárás, a munka volumenének sokszorosra növekedése határozza meg. Ezekkel a tényekkel szembe kell nézni, ha a gyógyszerészet — ezen belül a gyógyszerészek és asszisztensek — jelen és jövő helyzetét vizsgáljuk.

A gyógyszerellátással szemben támasztott igény mind az egészségügy, mind a lakosság részéről évről évre növekszik. Ennek okai jól ismertek és szükségszerűen maguk után vonták és vonják ma is a szaklétszám növekedését és ezzel egy időben a magasabb szintű szakmai képzés igényét, amely igen sajátosan jelentkezik ebben a sokrétű és a természettudományok több területét felölelő, illetve érintő szakmában.

Az utóbbi években sokat változott a gyógyszertárak és a gyógyszerészek szerepe. Talán túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy ez a szakma jellegzetesen ötvözi az elmélet és a gyakorlat egységét. A ma gyógyszerészenek olyan biológiai és kémiai ismeretekkel kell rendelkeznie, mellyel képes betölteni a gyógyszerészszerkesztő szerepét. Ezenkívül megfelelő szervezői és gazdasági ismereteket is kell szereznie.

Az a tény, hogy a gyógyszertár az utolsó láncszem az egészségügyi szolgálat és a beteg között, meghatározója a gyógyszerészi munkának és etikának. Alapvető követelmény, hogy az oly hosszú utat megtevő és annyi változáson átmenő gyógyszer az előírt minőségben jusson el a beteghez. Ezt csak jól szervezett munkával, hivatásukat szerető, a szakmai és társadalmi elvárásnak megfelelő képzettségű és elegendő számú szakemberrel lehet biztosítani.

Mindannyiunk előtt ismert az a tény, hogy ezekkel a feltételekkel ma nem rendelkezünk maradéktalanul. A gyógyszerellátás dolgozóinak szervezettsége, munkafegyelme és helyesen értelmezett etikai magatartása az, ami a jelenlegi gyógyszerészi asszisztenslétszám mellett biztosítja a gyógyszerellátás zavartalanságát. Nagyon elgondolkodtató azonban az a kérdés, hogy hathatós intézkedés nélkül meddig lehet ezt a színvonalat tartani. Az egyetemekről kikerülő fiatal gyógyszerészek száma még a nyugdíjba vonuló kartársak helyét is alig pótolja. Köztudomású, hogy több megyében és a fővárosban is évek óta csökken a gyógyszerészi létszám. A gyógyszertárakban egyre növekvő munkát a jelenlegi asszisztensképzési rendszer mellett, az asszisztensek munkakörének bővítésével nem lehet megoldani. Az asszisztensek munkaköre bővítésének jelenlegi lehetősége csak szükségmegoldás, de mindnyájan tudjuk azt, hogy ez nem növelte az egészségügyi ellátás színvonalát. A szaklétszámkérdés megoldása ma már sürgős feladat. Meg kell keresni azt a formát, amellyel a kívánt színvonalon lehet biztosítani a gyógyszerellátással szemben támasztott igényeket. A létszám, a képzés, az erkölcsi és anyagi elismerés, a szakmai igények kielégítése egymással összefüggő egység, és nem is lehet azokat szétválasztani.

A gyógyszerészek az egészségügyi szolgálat olyan egyetemet végzett szakemberei, akik diplomájukat az orvostudományi egyetemen szerzik meg, hasonlóan az általános és fogorvosokhoz. Természetes, hogy e három szakma képviselőitől egyforma képzettséget és szakmai tudást vár el a társadalom és várnak el ők maguk is egymástól. Ezzel kapcsolatban önként adódik a kérdés, hogy az egyetemi képzés jelenlegi ideje elegendő-e és formája megfelelő-e a felduzzadt ismeretanyag befogadására; a gyógyszerészek rövidebb képzési ideje szolgálja-e az egészségügy egységét és ezzel párhuzamosan a gyógyszerészi szakma megbecsülését? Úgy gondolom, hogy mind az elmondott érvek, mind a gyógyszerészi szakmával szemben támasztott magasabb követelmények alapot adnak az egyetemi képzés idejének meghosszabbítására és azzal együtt az egészségügy területén létjogosultságot nyert doktori cím megadására.

Az elmúlt években az orvos-gyógyszerész kapcsolat egyre szorosabbá vált. A betegellátó munka

közös területén megteremtett együttműködés a jobb betegellátást szolgálja mind a kórházi, mind a járóbeteg-ellátás területén. A gyógyszerészt és orvost számos és egyre erősödő kapcsolat köti össze. Ez a századok folyamán kettévált hivatás most a XX. század utolsó évtizedeiben egyre kevésbé tudja nélkülözni egymást. A közös munkacsoportokban való aktív részvétel, a kongresszusok stb. ma elég lehetőséget adnak a fiatal gyógyszerészeknek is szakmai igényeik kielégítésére. Különösen elősegíti a szakmai fejlődést a szakgyógyászati képzés megszerzésének lehetősége. Az ide vonatkozó rendelet egyes területeken módosításra szorul, de addig is a gyógyszerészi központok vagy egyéb, gyógyszerrel rendelkező egészségügyi intézmények szakmai vezetői sokat tehetnek a továbbtanulni kívánó gyógyszerészek érdekében. Ez a rendelet dokumentálja többek között azt is, hogy mennyire szükség van a gyógyszerészet klaszterizálására — a gyógyszerészek munkahelyén — az egyes területek szakértőire. E gondolatok önkéntelenül is felvetik az egyedül dolgozó, főleg vidéki gyógyszerészek szakképzésének kérdését. Közismert tény, hogy az egyedül dolgozó gyógyszerésznek legtöbbször egyedül kell olyan kérdésekben döntenie, amelyek szakképzést igényelnek. Ezért vált időszerűvé a „hálózati szakgyógyászati képzés” képzése, mellyel munkájukhoz megfelelő továbbképzést és ezzel együtt szakképzést kapnának.

A gyógyszerészek helyzetének elemzésével kapcsolatban sok megoldatlan kérdés merül fel. Ilyen például a létszámhiány, amely szorosan összefügg a nőpolitikával. A pálya igen erősen elnőiesedett, és ha furcsán is hangzik, mégis úgy látszik, hogy a nők az egészségügynek ezen a területén sem kapják meg még a munkahelyi és társadalmi megbecsülést. Egymás között megkapják, de ez a munkához és a munkaidőhöz arányosított fizetésben már nem egyértelműen jelentkezik. Hol tudják pl. figyelembe venni a létszám megállapításakor, hogy a nők, főleg a fiatal anyák munkanapjainak igen nagy százalékát kénytelenek táppénzen, gyermekgondozási vagy fizetés nélküli szabadságon tölteni? Elhelyezkedésük esetén csaknem mindig alkalmazkodniuk kell a férj munkahelyéhez és munkaidőjéhez.

A 44 órás munkahét bevezetése még mindig várat magára, éppen az egészségügy területén, ahol pedig nagyon sokszor nyújtott vagy éppen osztott munkaidőben dolgoznak a már említett családszűkítők, akiknek nagyon is szükséges lenne a kéthetenkénti szabadnap. Meg kell azonban említeni, hogy éppen a létszámhiány miatt sok gondot fog okozni a már annyira várt rövidített munkahét bevezetése is.

Nagyon szükséges lenne, ha a férfiak és nők aránya legalább azonos arányban alakulna. Ezzel azonban csak a szakmai perspektíva, a fizetés, a lakáshelyzet lényeges javulása után lehet számítani. Kétségtelen, hogy ezeken a területeken is megindult a fejlődés, de pl. a gyógyszerészek lakáskérdése még nincs megoldva. A központok elsősorban a községekben igyekeznek legalább a gyógyszerészek vezetői számára szolgálati lakást

biztosítani, sőt ma már találkozhatunk olyan vidéki gyógyszerésztárral, ahol több (két vagy három) szolgálati lakás épül, a legtöbb központnak azonban még nincs anyagi lehetősége városokban lakások építésére vagy vásárlására.

A lakásprobléma mellett a gyógyszerésztárrak építésével, fejlesztésével kapcsolatban kialakult szemléletet is felül vizsgálni. A jelenlegi típusok, melyek a felújításhoz is alapul szolgálnak, már elavultak. A 10—15 évvel ezelőtt épült gyógyszerésztárrak ma már korszerűtlenek. Ezekben a laboratóriumok, kiszolgáló helyiségek a legszűkebbek (vagy éppen hiányoznak), ezáltal zsúfoltak, nehezebb a takarítás és nő a iatrogén ártalmak lehetősége. A KÖJÁL-ellenőrzések egyre gyakrabban állapítják meg a teljesen leválasztott gyógyszerátvevő, mosogatóhelyiség, az étkezők, öltözők hiányát. Természetesen ezek az igények jóval megnövelik a gyógyszerésztárrak eddigi alapterületét.

A gyógyszerésztárrak munkájában komoly szerepet töltenek be az asszisztensek. Számuk egyre növekszik. Képzésük és munkájuk az elmúlt két évtizedben párhuzamos volt. Ez utóbbi években azonban úgy tűnik — különösen a közfoglalmú gyógyszerésztárrakban —, hogy az asszisztensek egy része, az ún. bővített munkakörrel megbízottak olyan feladatot látnak el, melyhez több tanulás, magasabb fokú képzés, nagyobb felkészültség szükséges. Ezt a gyakorlatot — éppen a gyógyszerellátás biztonsága érdekében — nem lehet megnyugtatóan sokáig folytatni. Fel kell mérni a realitásokat és meg kell keresni azt az oktatási formát, amelyben a gyógyszerésztárrai asszisztensek olyan képzést kapnak, melynek birtokában biztonságosan és megfelelő szakmai színvonalon tudják majd ellátni megnövekedett feladataikat. Ennek a magasabb szintű asszisztensképzésnek a megszervezése természetesen sok gondot, körültekintést és sok munkát igényel, de néhány éven belül meghozná az eredményt. A pálya perspektívája, a nagyobb fizetés, a fontosabb társadalmi feladat jobban vonzaná az asszisztenszi pályára a fiatalokat, és sokat javítana az egyes megyékben jelenleg teljesen megoldatlan gyógyszerészi létszám helyzetén.

A gyógyszerészeketől egyre többet vár a társadalom, és éppen ennek az elvárásnak a teljesítése, a több, egyre magasabb szinten végzett munka hozza felszínre a megoldásra váró feladatokat. A megoldás nagyon sok esetben éppen maguktól a pályán működő gyógyszerészeketől függ, akik munkájukkal, haladó szemléletükkel tevékenyen segíthetik elő a szakma fejlődését, de ehhez a társadalmi és szakmai irányító szervek hathatós segítsége is szükséges.

Д-р Э. Штенски: *Размышления о некоторых актуальных профессионально-политических вопросах фармации*

Dr. E. Stenszky: *Some considerations related to several current questions of professional politics*

Dr. E. Stenszky: *Gedanken über einige aktuelle fachpolitische Fragen der Pharmazie*

(Hajdú-Bihar megyei Tanács Gyógyszerészi Központja, Debrecen, Kossuth u. 12—14.)

Érkezett: 1974. VI. 18.